

EĞİTİM FAKÜLTELERİNE YENİ GİYİŞİ II

Yeni modelde Eğitim Fakülteleri, Temel Eğitim, Türkçe Eğitimi, Yabancı Diller Eğitimi, Güzel Sanatlar Eğitimi, Beden Eğitimi, Özel Eğitim, Eğitim Bilimleri, Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanlar Öğretmenliği, Ortaöğretim Sosyal Alanları Öğretmenliği gibi 9 bölümden oluşuyor. Bu modelin, "öğretmenlik mesleğini" hiçe sayması yanında, pek çok iç tutarsızlıkları da göze çarpıyor.

Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitim, (1-5 yılları için) Sınıf Öğretmenliği, (temel eğitimin ikinci kademesi, 6-8 yılları için) Matematik, Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programlarından oluşuyor. **Yarın temel eğitimin süresi uzar 10, 11 yıl olursa ne olacağı belli değil! (1) ***

Türkçe Eğitimi Bölümü (II. kademe, 6-8 için) Türkçe öğretmeni yetiştiriyor. **Neden 6-8 yıllan için Türkçe öğretmeni temel eğitim bölümünde yetiştirilmiyor (2)**, ayrı bir bölüme yetiştiriliyor? ya da Fen Bilgisi ve diğerleri neden ayrı birer bölüm değil? anlaşılabilir.

Eğitim bilimleri bölümü yanında, bu bölümlerle aynı iş yapacak olan Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları ile Ortaöğretim Sosyal Alanlar branş öğretmenliği bölümlerinin açılma nedeni belli değil (3).

Pek çok bölümün öğrencileri, alan derslerini ilgili fen-edebiyat bölümlerinden alırken neden yabancı diller ve güzel sanat öğrencileri böyle yapmıyor? Bu alanlarda başka fakültelerde ilgili dersler mi yok? Kararlar akademik kaygılar yerine kulisçilik yoluyla mı oluşuyor? anlaşılabilir.

Pek çok bölümün görevi formasyon derslerini vermekle sınırlı kalıyor. Bu durumda, neden 9 ayrı bölüme gerek duyuluyor? bilinmiyor.

Yabancı diller, güzel sanatlar ve beden eğitimi dışındaki alanlarda branş öğretmenini gereksinimi yok diyerek, branş öğretmenliğinde yeni uygulama getiriliyor. MEB, öğretmen olmayan binlerce üniversite mezununu alırken nasıl gereksinim yok deniyor? Neden fazla branş öğretmenlerini burada kullanmıyor? **8 yıllık temel eğitime geçildiğinde ve 1-2 yıl içinde ortaöğretimde öğrenci sayısı en az yüzde 30 çoğaldığında ne yapılacak?** (4). Bu gelişme şimdiden neden düşünülüyor? bilinmiyor.

Yabancı diller, güzel sanatlar ve beden eğitimi dışında kalan ortaöğretim branş öğretmenliğinde (9-11 yılları için), yeni modelde 4 yıllık öğretmenlik lisans programları kaldırılıp üç ayrı uygulama getiriliyor.

- a) Fen-edebiyat fakültesinde okuyup 3,5 yılını tamamlayan öğrenci, lisans kademesinin son yarısında o alanın nasıl öğretilbileceğini kapsayan ders ve uygulamaları eğitim fakültesinden alarak, o alanın adını ana dal, "eğitimi" de yan dal olarak belirten bir diploma alıyor. Karmaşık ve çok boyutlu bir bilim alanı olan "eğitim" üç aylık bir dönemde kazanılabilen bir yan alan oluveriyor! Bu yan alanla ne yapılacağı, **eğitim fakültesinde sözelimi tarihçi yoksa, bu alandan gelen öğrenciye, bu alanın nasıl öğretileceğini kim öğretecek?** (5) bilinmiyor.
- b) 3.5+1.5 uygulamasına katılan öğrenci, 1.5 yıl sürecek tezsiz yüksek lisans programına girerek ilgili alan öğretmenliğinin adını taşıyan yüksek lisans diploması alabiliyor.
- c) 3.5+1.5 uygulamasına katılmadan fen-edebiyat alanlarından mezun olan öğrenciler ise en çok 1.5 yıl sürecek tezsiz yüksek lisans programıyla öğretmenlik yüksek lisans diploması kazanıyor. Böylece YÖK, lisans tamamlayıp öğretmenlik yüksek lisans programına geçecek öğrenciye, aklını başına topla 5.5 yıl yerine gel

3,5 yıl sonra programa gir ve 5 yılda aynı dereceyi al diyor. Öğretmenlik bilgisi ve becerisi yerine alan bilgisine ağırlık veren **bu modei, daha çok alan bilgisi edinmiş öğrenciyi bir bakıma cezalandırmış oluyor** (6).

Yıllardır Boğaziçi ve ODTÜ de fen-edebiyat fakültesi öğrencileri için sertifika programı vardır. Bu sertifikalardan yararlananların sayısının yok denecek kadar az olması bu modelin sayısal başarı şansının bir göstergesidir. Kaç kişinin öğretmen unvanı almak için 5 yıl okuyacağı ve de bunların kimler olacağı ise hiç düşünülüyor!

Üniversiteye matematikçi, fizikçi, tarihçi, ... olmak için girip okuyan kimseler, mezuniyet aşamasında genelde iş bulamama durumunda kalınca başvuracakları eğitim bölümünde, 1-1,5 yılda öğretmenlik sevgisini ve formasyonunu nasıl kazanacaklar? **Bu öğrenciler akademik çalışmaya devam etmek isteseler, mastetiarı (yüksek lisansları) sayılıp doğrudan doktora girebilecekler mi? (7). Lisans düzeyindeki formasyon dersleri, burada birden nasıl tezsiz masterin dersleri olacak? (8).** Formasyon derslerinin değeri mi artacak, yoksa bu master derecesinin küçümsendiği anlamına mı gelecek? Öğretmenlik ne ki 3-5 derslik bir iş mi deniyor? anlaşılmıyor.

Türkçe, Fen ve Matematik ile Sosyal Alanlarda 6-8 yılları için ayrı 9-11 yılları için ayrı bölümler olacak; ancak, yabancı diller 6-11 yılları için; **güzel sanatlar, beden eğitimi ve özel eğitim alanlarında da 1-11 yılları için tek bir bölümde öğretmen yetiştirilecek! Bu ayrışmanın ya da birleşmenin nedeni bilinmiyor** (9).

Ortaöğretim okullarında İngilizceciiler, güzel sanatçılar, bedenciler, varsa özel eğitimciler ve kimi branş öğretmenleri lisanslı,, değerleri 1 ya da 15 yıllık masterlı olabilecek! **bunun getireceği karışıklık göz ardı ediliyor** (10).

Yalnız sertifika dersleri verecek ve/ ya da lisans üstü programlar açacak bölümler, 4 yıllık lisans programından uzaklaşınca, hangi gözlem ve yaşantı birikimiyle araştırmaya yönelecekler? (11). Yetersiz olan "araştırmacılık" öldürülmek mi isteniyor? anlaşılıyor.

Mesleki teknik eğitim fakülteleriyle ilgili bir değişimden söz edilmiyor. Yakın zamanlarda, MEB'in çok amaçlı lise denemesini mesleki teknik öğretim genel müdürlüklerinde yaptırdığı gibi, "öğretmen" yetiştirme işinin de yalnız mesleki teknikçilerde kalması mı amaçlanıyor? Alan bilgisi konusunda, eğitim fakülteleri yetersiz, mesleki eğitim fakülteleri yeterli mi bulunuyor? Öğretmenlik mesleği, gereksinim duyulan öğretmen sayısına bağlı olarak mı düşünülüyor? bilinmiyor.

Sonuç

Yabancı hayranlığından mıdır nedir(!) bu model İngiltere baz alınarak ithal ediliyor, orada bile bunun tek model olmadığı biliniyor. Görüş belirtme olanağı bulan eğitim fakültesi dekanlarının da genelde bu modele karşı çıktıkları söyleniyor. Bu modeli YÖK yanında MEB'in de sahiplendiği belirtiliyor.

Üniversiteleri piyasayla bütünleştirme ve eğitimi özelleştirme çabalarında olanların, eğitimi serbest ekonomiye (pazar ekonomisine) endeksleme yolunda önceliği neden öğretmen yetiştirme işine verdikleri belki onların mantığı içinde anlaşılabilse de, eğitim fakültelerini öğretmenlik sevgisi ve ülküsünü yaratmada yetersiz bulan MEB'in bu işi neden desteklediğini anlamak güçleşiyor.

Batıdaki uygulamalar içinde bize dar gelecek bir elbise seçilirken, yine batıda var olan, eğitim fakültesinde çalışacak olanların da formasyon dersleri almış olması gerektiği (12) olgusunun göz ardı edildiğini görmek insanı şaşırtıyor.

Temel sorun bu modelin iç tutarsızlığı değil, mesleği algılaması, öğretmenlik mesleğine bakışı ve yaklaşımıdır. Yıllardır fen/edebiyatçıların savunduğu bu yeni modele göre öğretmenlik, 2-3 ayda elde edilecek bir meslektir. Fen-edebiyat alanı mezunlarına yeterli iş sahası yaratamadığımızdan, mezunlara kolay iş bulma gerekçesiyle en geçerli yol 3-5 formasyon dersleriyle onları öğretmen yapmaktır.

Oysa öğretmenlik, doktorluk ve hemşirelik gibi insan sevgisine ve hizmet ülküsüne dayalı bir meslektir. Batı ülkelerinde bu sevgide ve ülküde olmayan insanlar bu işi yürütebilirler. Orada, bir çalışma disiplini vardır; en düşük nitelikteki işi yapan kişiye yan gözle bakılmaz, eşit derecede saygı gösterilir, o kişi de işini en önemli işi yapıyonnaşcasına ciddiyetle yapar; öğretmen yeterli geçim düzeyine sahiptir; öğretmenin sosyal hakları güvence altındadır; Türkiye’de bir kilometre içinde Etiler ile Rumelihisarüstü arasında, herhangi iki şehir arasında ya da doğu ile batı arasında görülen ayrıma benzer bir durumda olan hiçbir ülke yoktur. Orada devlet düzenini temelinden değiştirmek isteyen akımlar da yoktur, bu model çalışabilir. Gelecekte, ayrımlar azaldığında bizde de olabilir. Bugün için, bir kez daha düşünmek gerekir.

Kişi, matematik, fizik ya da bir başka konuyu çok iyi derecede bilebilir; öğretmenlik bilgisini de şıppadak elde edebilir; ya da kendi kendine de öğrenebilir. Ancak, **öğretmenlik** sevgisini ve **ülküsünü 3-5 dersle kazanamaz** (13). Bu mesleğin insanı olmak için kişinin, o mesleği ve kendisini tanıması, kendini bu işe ruhsal ve düşünsel olarak da hazırlaması gerekir.

Eğitim fakültelerinde okuyan öğrenci formasyon dersleri yanında eğitim tarihi, eğitim felsefesi, eğitim politikaları, karşılaştırmalı eğitim, demokratik eğitim, insan hakları, eğitim ve kalkınma, yetişkin eğitimi ve benzeri en az bir kaç ders daha alır. Bu derslerden hiç birini almamış olsa da, dört yıllık okul sürecinde en az onlarca kez ben neyim, eğitimin amacı nedir, gelişimin/değişimin eğitimle ilgisi nedir, ne öğreteceğim, nasıl öğreteceğim, insan nedir,

ne yetiştirmek istiyoruz, nasıl yetiştiriyoruz ve benzeri onlarca soruyu kendi kendine sorma, başkalarıyla tartışma olanağı bulur. Bu aşamalardan geçemeyen/geçemeyen kişi "öğretmen" değil olsa olsa öğretim teknisyeni olur.

Türkiye'nin sorunu şıppadak öğretmen yetiştirmek değildir. Temel sorun iyi öğretmen yetiştirmektir. Alan bilgisi ile öğretmenlik bilinci, sevgisi ve becerisi üst düzeyde olan kimse iyi öğretmen olur. şimdiki eğitim fakülteleri uygulamasında eksiklikler ne yazık ki vardır. Eğitim fakülteleri, fen/edebiyattan alınan alan bilgisi ile okullarda okutulan dersler arasında köprü olamamıştır. Eğitim fakültesinde çalışanlar belki de, büyük çoğunluğu ile ilk ya da ortaöğretim kurumlarında öğretmenlik deneyimleri bulunmayan ve öğretmenlik formasyonu almamış kimseler olduklarından öğretmenlik bilincini ve sevgisini aşılamada yetersiz kalmışlardır. Okullardaki uygulama hem çok kısıdır hem de yeterince (hem okul hem de fakülteler tarafından) benimsememiştir.

Eğitim fakültelerindeki eksiklikleri giderici önlemleri araştırmak ve uygulamak yerine, branş öğretmenliği konusunda yeni model benimsenmek, bilinç ve sevgi boşluğunun kimi cemaatlerce ta Kur'an kurslarından başlanarak belli amaçlarla yetiştirilen çocuklarımızla doldurulmasına yol açacaktır. Katkı payları ile paralı eğitimi savunarak, özel okulluğu vurgulayıp devlet kaynaklarını o yönde kullanarak, yeterli meslek okulu açmayarak, burs ve kredi olanaklarını attırmayarak yoksul çocukların kimlerin gözetim ve denetimine bırakıldığına bakarsanız, daha iyimser olmanın olanağı yoktur.

Gelin bu değişiklikleri yeniden düşünelim, geleceğe sahip çıkalım.

Cumhuriyet Gazetesi
23 Haziran 1997

*YÖK, Mart 1998'de fakültelere gönderdiği bir çoğaltmada öğretmen yetiştirmeyle ilgili kimi sorulara yanıtlar vermektedir. Yanıtlanan soruların bir kısmı yukarıdaki metinde koyu olarak belirtilen ve numaralanan soru ve yorumlardır. Bu koyulaştırma ve numaralama işi bir sonraki yazıda yer verilen YÖK yanıtlarının izlenebilmesini kolaylaştırmak amacıyla sonradan eklenmiştir.